

Newspaper : Naew Na	Date : 6 April 2014
'HEADLINE' : นกตบยุงหางยาว	Page : 6
Section : กีฬา	Column Inch : 45
Circulation : 100,000	PR Value : 101,250

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

วิทยาศาสตร์

สำหรับเยาวชน

นกตบยุงหางยาว

นกตบยุงหางยาว (Large-tailed Nightjar) เป็นนกประจำถิ่นขนาดเล็ก ที่พบได้บ่อยทั่วทุกภาค ปริมาณปานกลาง แต่มีบางส่วนเป็นนกอพยพระยะสั้น มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Caprimulgus macrurus* จัดอยู่ในวงศ์ *Caprimulgidae* มีการกระจายพันธุ์ในปากีสถาน อินเดีย จีนด้านตะวันตกเฉียงใต้ เกาะไหหลำ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมู่เกาะอันดามัน หมู่เกาะซุนดาใหญ่ และออสเตรเลียตอนเหนือ ในประเทศไทยพบนกตบยุง 6 ชนิดด้วยกัน คือ นกตบยุงยักษ์ (Great Eared Nightjar), นกตบยุงพันธุ์มลายู (Malaysian Eared Nightjar), นกตบยุงภูเขา (Grey Nightjar), นกตบยุงหางยาว (Large-tailed Nightjar), นกตบยุงเล็ก (Indian Nightjar) และนกตบยุงป่าโลก (Savanna Nightjar)

นกตบยุงหางยาว (Large-tailed Nightjar) อาศัยอยู่ตามป่าโปร่ง ชายป่า พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่เปิดโล่งต่างๆ บริเวณตามเส้นทางเดินเลียบคลอง หนองน้ำในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง ไปจนถึงระดับความสูง 2000 เมตรจากระดับน้ำทะเล วัดความยาวได้ประมาณ 30 เซนติเมตร หางยาวประมาณ 14-15 เซนติเมตร ตัวผู้หัวและลำตัวสีน้ำตาลอมเหลือง แถบกลางหัวเป็นลายสีน้ำตาลเข้ม หัวโต ปากกว้างสันสีดำและแบน ดวงตากลมโต มีเส้นขนเป็นหนวดยาว 4-6 เส้น ช่วงโคนปากถึงแก้มเป็นแถบขาวสีขาว เหนือตาทั้งสองข้างมีแถบสีขาวใหญ่พาดจากโคนปากบนไปยังท้ายทอย ได้กลางสีน้ำตาลอ่อนมีลายเข้มออกดำและรอบคอด้านบนสีน้ำตาลแดงมีลายสีน้ำตาลเข้มตรงส่วนคอหอยจะมีแถบสีขาวพาด บริเวณช่วงหน้าอก ท้อง ถึงกัน

เป็นสีน้ำตาลอ่อนและมีลายสีน้ำตาลเข้มเป็นบ้างๆ ปีกขาวและแถบปลายปีกมีลายแถบขาว 4 แถบ หางขาวสีน้ำตาลมีลายสีน้ำตาลเข้มเป็นลายบ้างและปลายหางด้านล่างมีแถบใหญ่สีขาว 2 แถบ ขาสั้นเล็กและไม่แข็งแรง จึงก้าวเดินได้แค่ช่วงสั้นๆ ตัวเมียมีลักษณะคล้ายกับตัวผู้ แต่ช่วงปีกเป็นสีน้ำตาลแกมแดงมีลายแถบเล็กกว่า ส่วนนกที่ตัวไม่เต็มวัยมีสีเหมือนตัวเมียแต่สีจะจางกว่า

โดยทั่วไปแล้วจะพบนกชนิดนี้ หากินอยู่โดดเดี่ยวหรือเป็นคู่ ในเวลากลางคืนหรือเวลาพลบค่ำก่อนที่พระอาทิตย์ขึ้น ส่วนในเวลากลางวันจะหลบซ่อนตัวอยู่ตามกิ่งไม้ โดยการทอดตัวไปตามความยาวของกิ่งและเกาะนิ่งไม่ขยับเขยื้อน หรือหลบหลบซ่อนกับกิ่งไม้แห้งบนพื้นดินที่ดูกลมกลืนกับสวดลายสีขนของมัน นกตบยุงหางยาวเป็นนกกินแมลง อาหารส่วนใหญ่จึงเป็นพวกขี้ผึ้ง ผีเสื้อกลางคืน ปลวก มวนต่างๆ แมลงเม่า จิ้งหรีด และแมลงปีกแข็งที่อยู่ตามพื้นดิน มันจะบินจับแมลงอยู่ตามยอดไม้และที่โล่งอื่นๆ กับพื้นดิน บินโฉบไปมากระพือปีกขึ้นลงซ้ำๆ เป็นรูปตัววี สลับกับการร่อนลัดเลียด คดลัดว่ากำลังตบยุงกลางอากาศ

ช่วงฤดูผสมพันธุ์อยู่ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม นกตัวผู้จะทำท่าพองขนสีขาวที่คอ ส่งเสียงร้องดังส่งเสียงร้องดัง จึก...จึก...จึก...จึก หรือ ตุ๊ก...ตุ๊ก...ตุ๊ก...พร้อมกับวิ่งไปรอบๆ ตัวเมีย สายหางไปมา นกชนิดนี้จะไม่สร้างรัง วางไข่ครั้งละ 1-2 ฟอง ไว้บนพื้นดินที่มีใบไม้แห้งหรือเปลือกไม้แห้งใกล้กับพุ่มไม้ใบไม่พุ่มแต่เป็นที่กำบัง และไข่มีสีครีมอมชมพู มีจุดสีน้ำตาลเทากลมกลืนกับสีของดินและใบไม้ที่รองรับ ทั้งพ่อและแม่จะช่วยกันกกไข่ อยู่กันประมาณ 16-18 วัน ถ้าถูกรบกวนมันจะย้ายไข่ไปจากที่เดิม โดยการใช้ส่วนอกดันไข่ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ที่ที่เหมาะสม เมื่อลูกนกออกจากไข่ได้ 2 วัน พ่อ-แม่ก็จะพาออกจากรังเดิมห่างไปประมาณ 3 เมตร โดยการส่งเสียงเรียกลูกนกไปกินอาหาร พ่อแม่จะอ้าปากกว้างเพื่อให้ลูกนกดูดหัวเข้าไปกินอาหารในลำคอ เลี้ยงลูกประมาณ 14 วัน จนลูกนกขนขึ้นเต็มตัว จะออกวิ่งและกระโดดพร้อมกับกระพือปีกหัดบิน และอยู่กับพ่อแม่อีกประมาณ 30-35 วัน จึงแยกไปหากินตามลำพัง นกชนิดนี้กินแมลงเป็นอาหารจึงเป็นการช่วยควบคุมความสมดุลในระบบนิเวศวิทยาทางธรรมชาติได้ดีอีกทางหนึ่งด้วย

ปัญญาพร ศรีบุญช่วย
ฝ่ายเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)